İÇE KAPANIK MAHALLE: İZMİR TURAN BÖLGESİ

Öz

İzmir, kurulduğu ilk günden bu yana özellikle 1950 yılı ve sonrasında tarımda artan makineleşme ve endüstrileşme ile göçlerden oldukça etkilenmiştir. Bu durum da hızlı kentleşme ve plansızlaşma ile yer yer bazı mahallelerin çözümsüz kalarak içe kapanmasına ve arka planda kalmasına neden olmuştur. Bu noktada yeni yapılaşmanın, tarihin önüne geçmesi, çarpık ve plansız yapı yerleşimi, deniz ile ilişkinin bozulması, atıl durumda kalan alanlar, ulaşımın yetersizliği gibi problemler özellikle Turan ve çevresinde kendini önemli derecede göstermektedir. Çalışmada İzmir kentinin mahalle özelindeki planlama problemleri, yeni kent merkezinin çevresinde bulunması ve tarihsel belleğe sahip olmasına rağmen göz önüne çıkmaması gibi sebeplerden dolayı Turan Mahallesi seçilmiştir. Araştırma süresince bölge üzerinde yapılan herhangi bir çalışmaya rastlanmaması çalışmayı bu bölgenin problemlerinin ortaya konulması açısından önemli kılmaktadır. Araştırma İzmir'in Turan Mahallesi'nin içerisinde bulunduğu kullanım dışılık ve gösterdiği gelişimleri üzerinden bölge hakkında yapılan çalışmaları irdelemeyi ve Turan Mahallesi'ndeki değişim ve dönüşümünü belgelemeyi amaçlamaktadır. Ortaya konulan sav ve problemler doğrultusunda Turan Mahallesi'nin tarihi ve dokusu araştırılıp planlama kararları ile şu an içerisinde bulunduğu sıkıntı ve tehditler tartışılacaktır. Araştırma esnasında nitel araştırma yöntemlerinden belge analizi yöntemi kullanılarak bu bölge üzerinde yapılan çalışmalar, yarışmalar, projeler, medya haberleri, tarihçesi ve demografik yapısı incelenerek meydana gelen değişim ve dönüşümler belirlenecektir.

İzmir; Bayraklı; Turan Mahallesi; Dönüşüm; Gelişim

INTROVERTED DISTRICT: IZMIR TURAN DISTRICT

Abstract

Since the first day it was founded, and particularly in the year 1950 and thereafter, İzmir has been critically affected by the increasing mechanization and industrialization in agriculture and by immigration. This situation has caused some neighbourhoods remain unresolved and introverted in the background due to rapid urbanization and unplanned development. At this point, problems such as new constructions placed around historical places, distorted and unplanned building settlements, deterioration of the relationship with the sea, abandoned areas and inadequacy of transportation show themselves, particularly in Turan and its surroundings. In this study, Turan Neighbourhood is chosen due to reasons such as the planning problems of Izmir in the neighbourhood, its location around the new city centre and, despite its historical memory, its invisibility. The absence of any study on the region during the research makes this study significant in terms of revealing the problems of this region. The research aims to examine the studies on the region and document the changes and transformations in Turan District through the uselessness of Turan District of İzmir and its developments. In line with the arguments and problems put forward, the history and texture of the Turan District will be explored, and then planning decisions and problems and threats it is currently facing will be discussed. During the research, the changes and transformations will be determined by examining the studies, competitions, projects, media news, history, and demographic structure of this region using the document analysis method, one of the qualitative research methods.

Izmir; Bayraklı; Turan District; Transformation; Development

-Giriş

İzmir'in kuruluş süreci M.Ö. 6500 yılına kadar dayanmaktadır. Kuruluşundan itibaren denize olan kıyısı ile ülkenin önemli bir liman kentidir. Bu durum onun demografik durumunu ve gelişimini büyük derecede etkilemiştir. Gerek ülke dışında gerek ülke içinde olan bağlantının sağlanmasında önemli bir konuma sahiptir. Bu sayede de tarih, kültür ve ticaretin düğüm noktası haline gelip kendi özelinde bir merkez niteliğindedir. Kırdan kente göçlerin bir sonucu olan bu durum ile birden fazla kültürün bir araya gelip birleşmesi, İzmir'in sosyolojik ve toplumsal ilişkiler bakımından çeşitliliğe sahip olmasına neden olmuştur. Göçlerin bir başka sonucu da kentin hızlı bir biçimde gelişip yapılaşması ve böylelikle de planlama dışı kentleşme oluşmasıdır. Günümüzde özellikle plansızlaşma ile kentin bazı tarihsel bellekleri arka planda kalmakta ve yok olmaya yüz tutmaktadır. Aynı zamanda İzmir'in deniz ile ilişkisi de bu durumdan zarar görmektedir. Eskiden deniz ile daha iç içe olan ilişki, yapılaşma yüzünden uzaklaşmış ve yer yer de kesintiye uğramaktadır. İzmir'de bu durum kenarda ve kullanım dışı kalmış küçük mahallelerde kendini göstermektedir.

Bayraklı İlçesi'nde bulunan Turan Mahallesi de bunun bir örneğidir. Turan mahallesi, hem kentin kuruluşu açısından önemli rol oynayan hem de konumu sebebi ile deniz kenarından ve içerisinde bulunan Yamanlar Dağı eteklerinden tüm İzmir'in fiziksel olarak gözlemlenebileceği bir perspektife sahip fakat günümüzde atıl durumda kalmış bir mahalle niteliğindedir. Tarihsel bellekteki farklı işlevleriyle ön plana çıkan bir yer olmaktan çok içerisinden geçilen bir yer olarak akıllarda yer edinmiştir. Fakat gelişme ve değişme açısından özellikle Bayraklı'nın "yeni kent merkezi" olmasından dolayı potansiyel barındırmaktadır. Bu çalışmanın odağına alınan Turan Mahallesi'nin ön plana çıkarılabilmesi için mahallenin özü irdelenerek bugüne kadar yapılmış ve bundan sonra da yapılması hedeflenen projeler araştırılacaktır.

KURULDUĞU GÜNDEN BUGÜNE TURAN MAHALLESİ

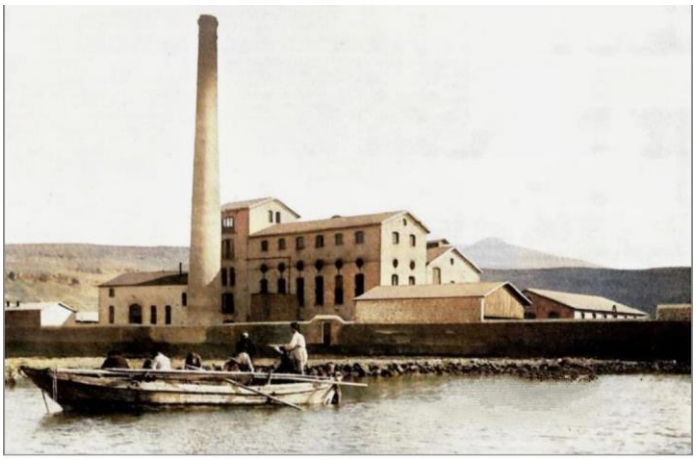
Eski adı "Aya Triada" olan Turan Mahallesi İzmir'in ilk yerleşim yerlerinden olan Bayraklı İlçesi'nde bulunmaktadır. Konum olarak Tahtacı (Arulca) Deresi'nin bulunduğu vadi ve kıyı arasındaki alanda kurulan Turan Mahallesi, Arulca Vadisi Yamanlar Dağı üzerinden gelenlerin izlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Bunun için gelenlerin gözetlenmesi ve bilginin kente iletilmesi açısından önemli bir konumda olan Yamanlar Dağı'nın yamaçlarına Büyükkale ve Küçükkale inşa edilmiştir (Aycan, A. R. 2017 (2)). Bu bölge sınırları içerisinde, Doğançay'ın alt kısmında, Gümüşpala-Bayraklı 100 Yıl Mahallesi'ni birbirine bağlayan, Karşıyaka-İzmir yolu üzerinde Kayalık Nezaret Yeri (Felswarte) kurulmuştur. Kayalık bir kütlenin arka yüzeyine oyulmuş, yukarıdaki platforma doğru birleşen iki merdiven ve üzerinde bir lahit büyüklüğünde dikdörtgen bir çukurdan oluştuğu görülmektedir. Alanın ilk başta sunak amaçlı oluşturulduğu fikri vardır. Daha sonra yükselen doğal kütle ve geçişi denetlemeye yönelik konumu sayesinde savunma ve gözetleme noktası olduğu ve bu bölgenin biraz daha yukarısında yer alan Palai Smyrna'nın da gözetleme noktası ile bağlantılı olan bir haberleşme noktası olduğu düşünülmektedir. Günümüzde bu bölgenin hasar aldığı ve izlerinin yer yer kaybolduğu görülmektedir (URL-1). 29 Ağustos 1898 tarihinde de günümüzde Ege Deniz Bölge Komutanlığı olarak kullanılan askeri alanların yamaçlarına yerli Rum halkı açısından kutsal bir değeri bulunan ayazması, bir öğretmen ve iki sınıflı okulu ile Aya Triada Manastırı'nın açıldığı düşünülmektedir (Şekil-1). Karşıyaka, Bayraklı ve çevre köylerde bulunan Rumların yılın belli dönemlerinde bir araya gelip uçurtma şenlikleri düzenledikleri ve Triada'da da toplumsal ilişkileri artırdığı düşünülmektedir (Aycan, A. R. 2017 (3)).

Şekil 1. Turan Bölgesi Rum Ortodoks Agia Triyada Manastırı (**Kaynak:** Taşkıran, H. K. (2016) (2)).

Bu alanlarda koruma tedbirinin alınmadığı ve bu alanların yaşama dahil olması açısından öne çıkarma, koruma, iyileştirme ve alan hakkında bilgilendirme gibi çalışmalar açısından yetersiz kaldığı görülmektedir. Bu da orada bulunan kalıntıların giderek zarar görüp yok olmasına ve tarihi belleğin ortadan kaybolmasına neden olmaktadır. Geçmişte içerisinde sadece Aya Triada demiryolu olduğu ve genellikle yaz dönemlerinde kullanılmış olduğu düşünülmektedir (Avcan, A. R. 2017 (2)). Ayrıca Aya Triada'nın bir başka olumlu özelliğinin de denize olan konumu ve havasının temizliği gibi sebeplerden dolayı hamamları olduğu söylenmektedir (URL-2).

1809 yılında Büyük Britanya'nın Worcester kentinden İzmir'e çalışmaya gelen ve kendi şirketini kuran Charlton Whitall tarafından işletilen meşe palamudu özü fabrikası bölgenin bilinen ilk üretim tesisidir (Şekil-2). Bu fabrika, meşe palamudundan elden edilen tanen maddesinin üretimini sağlayan bir fabrikadır ve bu madde de dokuma sanayinde deri tabaklanmasında kullanılmıştır (Palmer, Howe ve Co., Manchester, 1912).

Şekil 2. 1900'lü yıllar Whitall ailesine ait fabrika (**Kaynak:** URL-1).

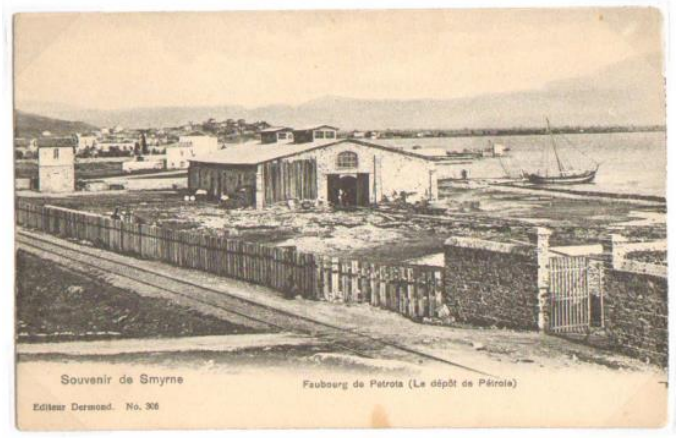
Bölge; bulunduğu konum, demiryolu hattı üzerinde olması ve sahip olduğu liman sayesinde akaryakıtın depolanması ve nakliyesi açısından elverişlidir (Şekil-3). Bunun için de bölgeye petrol istasyonları açılmış ve yağ şirketleri kurulmuştur. Petrol istasyonları ile birlikte de petrol boşaltan gemilerin kullanımı için yer yer kıyı alanlarına iskelelerin yapıldığı gözlemlenmektedir (URL-2). Turan Bölgesi'nde Osmanlı Dönemi ve Cumhuriyet Dönemi'nde kömür depolarının da olduğu belirtilmekle birlikte birden fazla kaynak ya da belgeye rastlanılmadığı söylenmektedir (Aycan, A. R. 2017 (4)) (Şekil-4) (Şekil-5).

Şekil 3. Bayraklı-Turan istasyon arası tren (**Kaynak:** URL-2).

Şekil 4. 1850'ler kömür depoları (**Kaynak:** Taşkıran, H. K. (2016) (2)).

Şekil 5. Petrol depoları (**Kaynak:** Taşkıran, H. K. (2016) (2)).

Turan bölgesinde yaşayan nüfus ele alınacak olursa yaklaşık 1920 yılına gelindiğinde bölgede 50 Yunan, 10 Yahudi, 40 Ermeni ve 200 İtalyan olmak üzere 300 kişinin yaşamakta olduğu belirtilmektedir (URL-2). Özellikle Doğu'nun liman ve karavan kentlerine yerleşmiş ve buralarda yaşayan Avrupalı topluluklar olan Levantenlerin bu bölgede çoğunlukta olduğu söylenmektedir. İzmir kenti, coğrafi konumu ve uygun iklimi ile bir liman kenti olarak her zaman Levantenlerin ilgisini çekmiştir (Eryeşil, O. ve Çıldır, Ç. 2020). Bu yüzden Turan Mahallesi,

kıyı bölgesindeki kişilere özel köşkler ve Levantenlerin yazlık inziva konutları olarak kullanılmıştır. Bu konutların da sahipleri genellikle o bölgede bulunan fabrikaların sahipleriydi. Bugünkü Ege Deniz Bölge Komutanlığı alanında Giorgio Raoul Stano'ya ait çiftlik ve içerisinde de zeytin bahçeleri, üzüm bağları ve fırınının bulunduğu ifade edilmektedir (Avcan, A. R. 2017 (3) (Şekil-6)).

Şekil 6. 1929 yılına ait Bayraklı ve Turan sahili (**Kaynak:** URL-3).

Yazlık köşk örneklerinden ilki Eski Menemen Caddesi üzerinde bulunan Giraud Yazlık Evi'dir. Bu ev Giraud ailesine ait olup ailenin İzmir'e yerleşimi 1790'lara kadar uzanmaktadır. Giraud ailesinin basma, mensucat (pamuk tekstilleri), yün mensucat ve pamuk mensucat olmak üzere 3 adet fabrikası bulunmaktaydı. Yazlık evleri de Turan Mahallesi'nde günümüzde gerçekleşen Rönesans Holding'in proje arazisinde olduğu düşünülmektedir (URL-2).

Şekil 7. Giraud Yazlık Evi (**Kaynak:** Aycan, A. R. (2017) (2)).

Yanında yine Rönesans Holding'in proje arazisinde Braggiotti Evi bulunmaktadır. Sahiplerinin buradan gitmesi ile orada bulunan petrol ofisi misafirhanesi olarak kullanılmış ve Haziran 2011 yılında meydana gelen yangın ile çatı ve en üst katı zarar görmüştür (URL-3).

Şekil 8. Braggiotti Evi (**Kaynak:** URL-4).

Bu sırada bulunan bir başka yazlık ev de Saime Sultan Yalısı'dır. Millî Mücadele döneminde mitinglere katılarak tutuklanan ve mahkum edilen, vatan ve milleti için emek vermiş ve daha sonra İstanbul Lisesi'nde öğretmenlik yapan Saime Sultan'a aittir. Öğretmenlik mesleğini bıraktıktan sonra İzmir'e gelerek bu yalıya yerleşmiştir. Günümüzde de Saime Sultan Yalısı eğlence mekanına dönüşerek kullanıma açılmıştır (URL-4).

Şekil 9. Saime Sultan Yalısı (**Kaynak:** URL-5).

Bir başka yazlık ev de bugün 1649. Sokak'ta olduğu düşünülen Pierre Ksenopoulos'a aittir. Bu ev ile ilgili yeterli bilgiye ulaşılamamakla birlikte şu anda Turan Mahallesi Muhtarlık binası olarak kullanıldığı söylenmektedir. Son olarak Güzin ve Recai Turanlı Evi bulunmaktadır. Recai Turanlı, Cumhuriyet dönemi başlangıcı ile İzmir'e yerleşerek Turan'daki evi satın almıştır. Daha sonra Soyadı Kanunu ile "Turan" sözcüğünü "Turanlı" yaparak bu soyadını seçmişlerdir. Büyük bir bahçeye ve deniz kıyısında bir iskeleye sahip olan evleri ise fermuar fabrikasının hemen yanında bulunmaktadır. Fakat daha sonra fermuar fabrikasının rahatsız eden sesleri, Turyağ fabrikasının çevreyi kirletmesi ve artan gecekondulaşma üzerine evini satarak başka bir yere taşınmıştır. Ev ise günümüzde mevcut olarak bulunmamaktadır (Aycan, A. R. 2017 (5)). Bu gibi sebepler ve asıl olarak 1940 yıllarında bölgenin sanayi bölgesi ilan edilmesiyle kullanıcıların buradan gitmeleri yazlık evler sahipsiz bırakmış ve bakımsız oldukları için eskiyerek yok olmaya yüz tutmuş hatta bazıları yok olmuştur. Günümüzde ise bu konutlardan bazıları restore edilerek yenilenmiş ve bazıları halka bazıları da özel mülkiyet olarak kullanıma açılmıştır.

Şekil 10. Recai Turanlı Evi (**Kaynak:** Aycan, A. R. (2017) (5)).

Şekil 11. Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Bölgenin ilk kuruluşu askeri ve kenti koruma amaçlı başlasa da daha sonra görüldüğü üzere yerleşmeler ile yazlık konut alanları artış göstermiş ve konut sahiplerinin yağ, sabun ve palamut fabrikası gibi fabrikalarıyla birlikte bölge endüstri bölgesi olmaya başlamıştır. Özellikle artan göç ve endüstrileşme ile İzmir-Karşıyaka-Çiğli arasına demiryolu yapılmış ve bu hat Turan bölgesinden geçirilmiştir (Aycan, A. R. 2017 (2)).

1940'lar ile artan sanayileşme ve bölgenin de sanayi alanı olarak ilan edilmesinden sonra Levantenlerin çoğunun yaşadığı yeri terk etmeye başladıkları görülmüştür. 1920'lerden itibaren yerleşim yeri olan Turan Mahallesi güzel, dinlenilecek ve huzurlu bir yerleşim yeri olarak görülürken artık içerisinde sanayi yapılarının bulunduğu ve terk edilmiş yazlık evlerin bulunduğu bir alana dönüşmüştür (URL-5). 20. yy sonlarına doğru İzmir şehrinin kentsel dinamiklerinin daha yeni alanlara doğru kaymasına bağlı olarak, yazlık evler de giderek atıl durumda kalmış ve sanayi bölgesine dönüşen Turan Mahallesi'nin "içinden geçilen mahalle" olarak tanımının başlangıcı da aslında bu tarihe dayandığı söylenebilir. Bundan dolayı da 1970-1980'li yıllar boyunca bölge konut bölgesi olarak öne çıkmak yerine daha çok Anadolu Caddesi'nin varlığı üzerinden ulaşımı ile öne çıkmaktadır.

Şekil 12. İzmir 1986 ESHOT servis otobüsü (**Kaynak:** URL-7).

Şekil 13. Turan Mahallesi anayol (**Kaynak:** URL-8).

Şekil 14. Turan Mahallesi anayol (**Kaynak:** URL-9).

Şekil 15. Turan Mahallesi anayol (**Kaynak:** URL-10).

21. Yüzyıla gelindiğinde Turan Mahallesi'nde, batı da Gümüşpala ve Orgeneral Nafiz Gürman, kuzey de Doğançay, kuzeydoğu da Refik Şevket İnce ve Cengizhan, doğu da 75. Yıl ve Fuat Edip Baksı gibi yeni gelişen konut bölgeleriyle çevrelendiği görülmektedir. Güneyinde İzmir Körfezi'ne kıyısı, kuzey sınırı boyunca da İzmir Çevreyolu bulunmaktadır (URL-6). 2022-2023 yılları arası yapılan nüfus sayımına göre Turan Mahallesi'nde 206'sı erkek 57'si kadın olmak üzere 263 kişi yaşamaktadır ve Bayraklı İlçesi'nin en az nüfuslu mahallesidir. Nüfusun en fazla 2013 yılında 521 kişi olduğu ve yıllar içinde giderek bir azalma meydana geldiği belirtilmektedir (URL-7). Bu da aslında eskiden ailelerin oturduğu ve yazlık olarak kullandığı Turan Mahallesi'nin kullanıcı profilinin değiştiğinin ve bu bölgenin insanlar tarafından yaşamak amacıyla çok da tercih edilmediğinin bir göstergesidir. Ali Sabuktay ve Ayşegül Sabuktay'ın İzmirdeniz projesi kapsamında hazırladığı raporda da yapılan anketler doğrultusunda Turan bölgesi için; "Kullanıcı algısı sorulduğunda aile için uygun değil, güvenli değil, gece hayatı renkli; kullanıcı grubu için yakın çevre ve kent geneli; yoğun kullanılan saatler için hafta içi 15.00-17.00,17.00-19.00; kıyıda geçirilen ortalama süre 3-4 saat; kıyıda yapılan aktiviteler denizi seyretmek, balık tutmak, piknik yapmak; kullanıcı beklentisi mekânsal düzenlemeler, alanın bakım ve tutumu, güvenlik gibi temel konfor ögelerinin iyileştirilmesi; plan kararı için eğlence-dinlence ve günübirlik kullanım alanı" olarak değerlendirilmiştir (Sabuktay, A. ve Sabuktay, A. 2012).

Geçmişte de mahalle için önemli olan demiryolu hattı ve Anadolu Caddesi günümüzde de bölge için oldukça önem taşımaktadır. Bayraklı ve Karşıyaka arasında bağlantı görevi gören Turan Mahallesi'nde ulaşımı sağlayan ve mahalle için önemli bir aks olan Anadolu Caddesi ve İZBAN hattında "Turan İstasyonu" bulunmaktadır. Bu iki yatay aks mahalleyi ikiye ayırması ile bölgeye ulaşımın kolay olmasını sağlasa da olumsuzlukları beraberinde getirmektedir. Özellikle mahalleyi ikiye ayırması ile mahalle içerisinde kopuklukların oluşmasına neden olmuş hatta 2017 yılında yapılan üst geçitten önce insanların bu aks üzerinden geçişi için bir engel niteliğinde görülmektedir. İçerisinde "İzmir Arena" ile sonlanan 1649 sokak ile (Eski Menemen Caddesi) ona bağlı birden fazla sokak bulunmaktadır. Sokakların bir yere ulaştırmaması da çıkmaz sokakların oluşmasına neden olmaktadır. Bu da beraberinde mahalle içerisinde ulaşım sorununu getirmektedir. Mahallede görülen

ulaşım plansızlığı sadece Bayraklı-Karşıyaka arası ulaşım aksını kopukluğa uğratmakla kalmayıp aynı zamanda yayaların mahalle içerisinde dolaşımını zorlaştırmaktadır. Ali Rıza Aycan'ın yazısında belirttiği üzere kıyıya ulaşmak isteyen yaşayanların ya özel araca sahip olmaları ya da taksi kullanmaları gerekmektedir (Aycan, A. R. 2017 (1)).

Şekil 16. Turan Mahallesi çıkmaz sokak (**Kaynak:** Aycan, A. R. (2017) (1)).

Günümüzde Turan Mahallesini değerli kılan bir başka özellik ise mahallenin üst kısmında içerisinde arkeolojik ve tarihi alanları barındıran Atatürk Ormanı'nın varlığıdır. 1980 yılında İzmir Valiliği tarafından kurulan Atatürk Ormanı'nın ağaçlandırma çalışması 1968 yılında başlayıp 1982 yılında bitmiştir. Toplamda 221,25 hektarlık bir alanı kapsayan Atatürk Ormanı'nın bir kısmı da Turan Mahallesi'nin dışına kadar uzanmaktadır. Halihazırda 1. ve 2. derece doğal sit alanı seçilen Atatürk Ormanı, içinde yer alan bazı ağaç türlerinin, özellikle okaliptüs ağaçlarının yanlış seçilmesine ve sürdürülebilirlik açısından doğal faunanın oluşturulmasında eksikliklere neden olduğu düşüncesiyle yeniden ıslah edilmesi gerekliliği üzerinde durulmaktadır. Atatürk Ormanı içinde daha çok önem verilen alan ise içerisinde bulunan Ege Deniz Bölge Komutanlığı'nın batısında olan küçük fıstık çamı kolonisidir. İçerisinde bulunan askeri alandan dolayı günlük hayata açılamayan bu orman için herhangi bir sosyalleşme ve rekreasyonel alanda çalışma bulunmamaktadır. Bu da hem mahallenin çoğunu oluşturan alanın kendi içine kapanmasıyla mahalleye katkıda bulunmamasına neden olmakta hem de doğal alanın yaşamdan uzaklaşarak insanların faydalanamamasına neden olmaktadır. Günümüzde halen İzmir Atatürk Ormanı-Kültürpark'ı Koruma ve Anıt Yaptırma Derneği kuruluşundan bu yana ormanın tahrip edilip imara açılmaması ve rekreasyonel alanlarının artırılıp piknik alanları, oturma alanları, seyir terasları ile arkeolojik ve askeri müzenin yaptırılması için çalışmaktadır (Aycan, A. R. 2017 (6)). Geçmiş yıllara bakıldığında burasının bir gözetleme alanı olarak seçildiği ve kalelerin yapıldığı düşünüldüğünde hem içerisinde tarihi unsurları barındırdığı hem de konumu bakımından İzmir'in iyi bir biçimde görülebildiği düşünülmektedir.

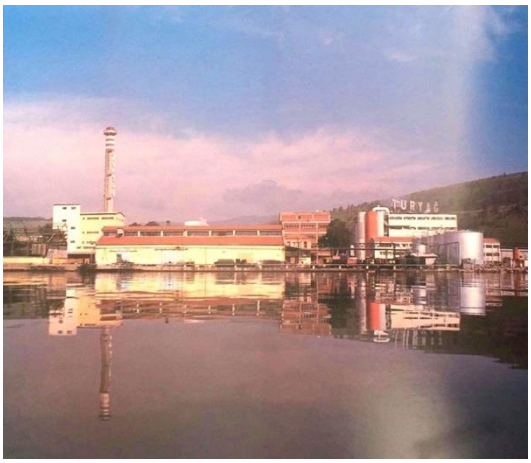
Şekil 17. Atatürk Ormanı'ndan İzmir'e genel bakış (**Kaynak:** URL-11).

Turan Mahallesi'nin denize kıyısı bulunduğundan dolayı geçmişte genelde yazlık evlerin bulunduğu ve sonradan fabrikaların eklemlendiği görülmekte ve kıyıda yaşayanların deniz ile yakından bir ilişkisi bulunmaktaydı. Yer yer görülen iskelelerin de aslında geçmişte herkesin denize daha rahat ulaşabildiğinin ve sürekli denizi kullanabildiğinin bir göstergesidir. Daha sonra bölgenin sanayi alanı olarak belirlenmesi ile yapılan fabrika yapıları sayesinde hem yaşayanlar bölgeyi terk etmişler hem de bölgenin deniz ile ilişki kesilmeye uğramıştır. Günümüzde de kıyıda bulunan Sahil Güvenlik Ege Deniz Bölge komutanlığı ve Ege Gemi Onarım gibi liman alanları kıyının tamamen yaşayan tarafından kullanımını engelleyerek deniz ile ilişkinin kesilmesine neden olmaktadır. Bu konuda sadece deniz kıyısında yaşayanların deniz ile ilişkisinin sağlandığı bir piknik alanı bulunmaktadır. Turan Mahallesi'nde ayrıca kıyı bölgesinde eğlence mekanları bulunmaktadır. Yer yer eski yazlık konutların dönüştürülmesi ile kullanıma açılan eğlence mekanları her ne kadar bölgenin gelişmesi ve insanların bu bölgeye gelmesi sağlansa da hem kıyının hem de orada bulunan tarihi yapıların özelleşmesine sebep olmaktadır.

Kıyıda bulunan ve Turan Mahallesi ile özdeşleşen bir diğer unsur ise Turyağ Fabrikasıdır. 1916 yılında burada kurulan ve küçük bir yağhane olarak başlayan Turyağ fabrikası 1918-1928 yılları arasında Emlak Dairesi tarafından devralınarak 10 sene boyunca özel şahıslara kiralanmış ve 1932 yılında ilk bitkisel margarini üretmesi ile hem Turan'ın dışarı açılmasına hem de yaptığı üretim ile büyük bir ilgiye neden olmuştur. Ayrıca 1941 yılında da İkinci Dünya Savaşı boyunca ordu ve yatılı okulların bütün bitkisel ve makine yağı ihtiyaçlarının karşılanmasında büyük bir rol oynamıştır. (URL-8). Kısa sürede de Turan ve Turyağ kentle özdeşleşerek belleklerde yer edinmesini daha da kolaylaştırmak için küçük kitapçıkların basılması, yemek tariflerinin derlenmesi gibi birçok çalışmanın yapıldığı da görülmektedir. Fakat 2008 yılında arazinin Rönesans Holding'e satılması ile buradaki fabrika yıkılmış ve Balıkesir'e taşınarak İzmir ile ilişkisi kesilmiştir (Aycan, A. R. (4)). Bu da aslında Turan ile özdeşleşen kent belleğinden birinin unutulmasına neden olmuştur. Özellikle günümüze kadar hakkında çok fazla bir araştırma yapılmaması da göz önünde bulundurulduğunda tarihi bir belleğin yok olduğu görülmektedir.

Şekil 18. Turyağ Fabrikası (**Kaynak:** Aycan, A. R. (2017) (4)).

Şekil 19. 1980'ler Turyağ Fabrikası (**Kaynak:** URL-12).

Görüldüğü üzere küçük ve içine kapanık bir mahalle olduğu görülse de Turan Mahallesi geçmişten günümüze tarihte yer edinmiş ve de içerisinde birçok potansiyel barındırmaktadır. Mahalle özelinde yapılan çalışmaların eksik kalması, plansızlaşma ve sorunlar ile bu potansiyeller geri planda kalmıştır. Bölgenin tarihi süreci incelendikten sonra içerisinde bulunan tarihi ve doğal dokuya sahip olduğu görülmektedir. Bunların da tespit edilmesi ve kimliklerinin öne çıkarılmasının sağlanması ile mahallenin dışa açılması ve yaşamın canlandırılabileceği düşünülmektedir. Mevcut durum tespit edilirken aynı zamanda belli başlı sorunlarında göz önünde bulundurulması ile bu sorunların nasıl çözülmeye çalışıldığı ve nelerin yapılması gerektiği ortaya konularak mahalle yaşamının daha iyiye götürülmesi sağlanabilecektir.

Şekil 19. Yazar tarafından hazırlanmıştır.

TURAN MAHALLESİNDE 2010'DAN GÜNÜMÜZE KADAR YAPILMIŞ OLAN PROJELER

Turan Mahallesi denilince ilk akla gelen şey Bayraklı-Karşıyaka arasında bir geçiş noktası olması ve geçmişten günümüze gelen demiryolu hattının bu mahalleden geçmesidir. Bu noktada da sadece geçiş noktası olmaması ve mahalleye ulaşım açısından yapılan en önemli çalışma 30 Ağustos 2010'da başlayan ve 6 yıl süren yapım süreci sonucu İZBAN durağının açılması olmuştur. Bu kısımda bulunan İZBAN hattı hem Turan Mahallesi'nin Altınyol ile bağlantısını hem Karşıyaka-Bayraklı arası geçişini hem de mahallenin diğer bölgelerle bağlantısını sağlamaktadır. Bu da yanında bir olumsuzluğu meydana getirmektedir. Demiryolu ve yol aksı mahalleyi ikiye bölmekte ve arasında da bir bağlantının olmamasından dolayı mahallenin iki yakası arasında kopukluğun oluşmasına neden olmaktadır. Bu sorunu çözmek amacıyla 2017 yılında bir üst geçit yapılarak bu kopukluğun giderilmesi ve orada yaşayanların yaya ulaşımının iyileştirilmesi çalışılmıştır (URL-9). Aynı zamanda yolun

bulunduğu viyadük altı kötü bir görünüme neden olmakta ve aynı zamanda tekinsiz bir yerin oluşmasına neden olmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, bu alanı iyileştirmek adına 2016 yılında viyadük ayaklarını rengarenk boyayarak hem kötü görünen bu alanı canlı bir hale getirmiş hem de köprü altını düzenleyip zeminde çim ve kuartz kullanarak 138 araçlık bir otopark alanı olarak kullanıma açılmıştır (URL-10). Fakat ulaşım sorunları bunlarla da çözülememektedir. Özellikle mahalle muhtarı ile de yapılan görüşmelerde mahalle içi ulaşımında sorun oluşturduğunu ve sokakların plansızlığından kaynaklanan bir çıkmaz sokak probleminin var olduğunu belirlenmiştir.

Görüldüğü üzere yapılan projeler genellikle mahalle içi ulaşımın bir nebze de olsa iyileştirilmesini sağlamak için yapılmış, sosyal ve tarihi alanlarda eksik kalmıştır.

Şekil 21. Turan mahallesi viyadük (**Kaynak:** URL-13).

Şekil 22. Yazar tarafından hazırlanmıştır.

TURAN MAHALLESİNDE YAPILMASI PLANLANAN PROJELER

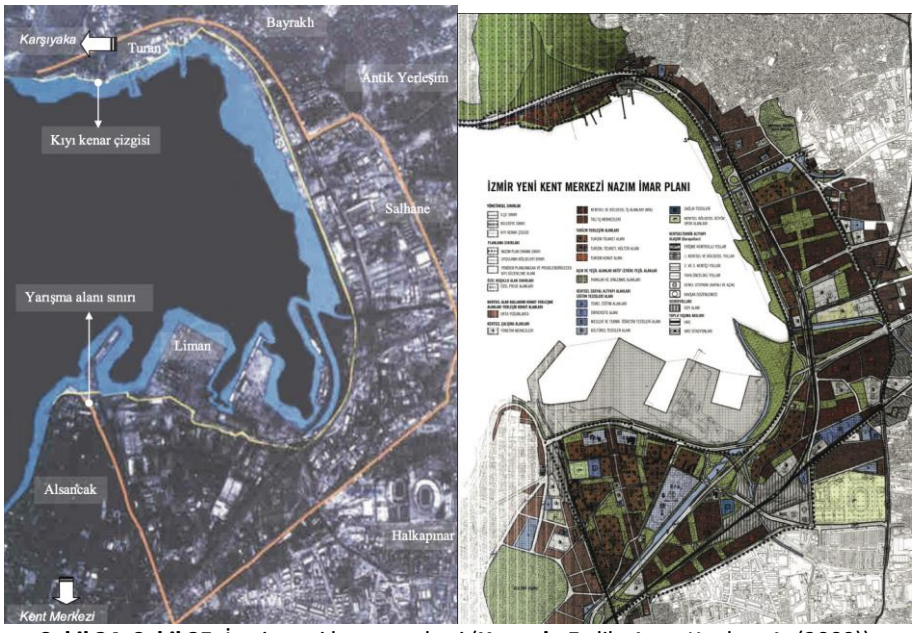
Gelecekteki projeler arasında önerilen ilk proje deniz ile ilişkiyi güçlendirmek adına yapılması gerektiği düşünülmüştür. İlk olarak Bayraklı Belediye Başkanı'nın Turan Mahallesi'ni gezerek sorunları tespit etmesi ve öneriler sunması ile Turan Mahallesi'ni bir turizm adası gibi ele alarak bölgeyi Kordon gibi yeni bir yaşam alanına dönüştürmek istediklerini belirtmiştir. Bu bölgeye yeni bir yaşam alanı oluşturmak istediklerini ve burayla ilgili büyük projelerinin olduklarını belirtmiş ve bunun için de sahili düzenleyerek metruk binaların sahipleriyle yeni bir düzene sokulması ile ilgili çalışmalar yapılmak istendiğini söylemiştir (URL-11). Daha sonra

İzmir-deniz ilişkisini güçlendirmek adına yapılan İzmirdeniz Projesi'nde Turan Mahallesi de yer almaktadır. 24 Ekim 2009'da İzmir Kültür Çalıştayı ve 31 Mayıs 2011'de İzmir Tasarım Forumlarında İzmir'in deniz ile ilişkisini güçlendirecek çalışmaların yapılması gerektiği kararına varılmıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi). Bu bağlamda İzmirdeniz Projesi başlatılarak Mavişehir'den İnciraltı Kent Ormanı'na kadar uzanan bir kıyı şeridi tasarımı yapılarak Turan-Alsancak Liman Bölgesi de bu alana dahil edilmiştir (Sabuktay, A. ve Sabuktay, A. 2012).

Şekil 23. İzmirdeniz Projesi (**Kaynak:** URL-14).

Turan-Alsancak Limanı arasında kalan bölge stratejik bir öneme sahip olup kentin merkezi işlevlerini üstlenerek kent merkezinin yoğunluğunu azaltacak yeni kent merkezi olarak planlanmıştır. 2001 yılında da Turan Liman bölgesini kapsayacak bir Uluslararası Kentsel Tasarım Proje Yarışması düzenlenmiştir. Yapılan plan, kentsel açıdan önemli bir odak yaratıp kentin iki yakasını birleştirmek ve yaşam kalitesini iyileştirmek amaçlanmaktadır. Turan bölgesi bu planlama doğrultusunda turizme dayalı etkinlikler için turizm alanı olarak belirlenmiştir. İlk olarak Turan-Alsancak Limanı bölgesinde zeminde yüzde 25, 30 ve 35 olan kullanım hakkı yüzde 40, 45 ve 50'ye çıkarılmış ve yüksekliğe sınır getirilmemiştir. Daha sonra yeşil alan, otopark gibi sosyal alan eksikliğinden dolayı bu karar iptal edilerek Turan ile Alsancak arasındaki kesimde gökdelenler yapılmasına olanak sağlayacak proje değişikliği ile İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yeniden imar planı hazırlanması gündeme gelmiştir (Erdik, A. ve Kaplan, A. 2009). Bir önceki bölümde de belirtildiği üzere kıyı ile konut alanlarının kopukluğu problemine odaklanılarak bu bölgenin kimlik kazanması adına çalışmalar yapılmak istenmektedir. Kıyıda bulunan liman günlük yaşamda kıyının kullanımını kesintiye uğratmaktadır fakat önemli bir ticari yere sahiptir. Bu yüzden hem bu özelliğin bozulmaması hem de kullanıcıya açılması açısından seyir teraslarının yapılması ve limanın izlenebilmesi düşünülmüştür. Hatta kıyı boyunca yaya ve bisiklet yollarının kesilmemesi düşüncesiyle yola çıkıldığı için seyir teraslarının bu işlevi de görmesi düşünülerek liman çevresinde, eski sanayi bölgesine de sahip çıkılarak kullanıcıya açılması sağlanmak istenmiştir (Sabuktay, A. ve Sabuktay, A. 2012; Erdik, A. ve Kaplan, A. 2009).

Şekil 24, Şekil 25. İzmir yeni kent merkezi (**Kaynak:** Erdik, A. ve Kaplan, A. (2009)).

Turan Mahallesi için yapılacak olan ve halihazırda bulunduğu durumu da değiştirebilecek bir başka proje ise Rönesans Holding'in rezidans projesidir. Geçmişte yerleşim alanlarının bulunduğu Turan Mahallesi'nin kullanım amacının endüstriyel alan olarak belirlenmesi ile kimliğinde değişim meydana gelmiş ve konut alanlarında azalma olmuştur. Yeni yapılan bu proje ile konut yerleşimini yeniden canlandırmak ve yeni özellikleri de beraberinde getirmek hedeflenmektedir. Bu proje eski Turyağ Fabrikası'nın ve Braggiotti ve Giraud Yalısı'nın bulunduğu arazi üzerinde tasarlanmaktadır. Turan İZBAN durağının hemen yanında ve denize 50 metre mesafede bulunan 21.394 m^2'lik araziye 40 katlı bir gökdelen ve içerisinde de otel, ofis, mağaza ve konutları içermektedir. 5 yıl sürecek olan inşaatta 2 bin işçinin kalacağı düşünülmekte ve bunun için de şantiye kurulmaktadır. Arazi içerisinde bulunan tarihi yapılar da restore ettirilerek İzmir 1 Numaralı Kültür varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü izni doğrultusunda kullanılması planlanmaktadır (URL-12, URL-13). Proje ile sosyoekonomik durumu da iyi olanların geleceği ve getirdiği yeni imkanlar ile mahallenin durumunun daha iyiye gideceği ve deniz kıyısında yapılacak düzenlemeler ile bu alanın da canlanacağı düşünülmektedir. Ayrıca arazinin içerisinde bulunan tarihi yapıların restore edilmesi ve kullanıma açılması ile de projenin tarihe gereken önemi verdiği göz önüne koyulmaktadır. Getirdiği bu olumlu özelliklerinin yanında olumsuzlukların da varlığı söz konusudur. Özellikle bölgeye bu kadar yüksek bir yapının yapılacak olması kentsel bellekte önemli bir etkisi olacaktır. Özellikle her ne kadar tarihe saygı duyulup korunsa da tarihi yapılar arasında bu kadar yüksek bir yapının yapılması tarihi yapıların geri planda kalmasına ve tarihi belleğin aslında bu yapılar ile oluştuğu düşünüldüğünde bu belleğin değişmesine neden olabilecektir. Aynı zamanda Turan Mahallesi'nin üst kısmında bulunan Atatürk Ormanı'nın sahip olduğu kesintisiz körfez manzarasının projenin yüksekliğinden dolayı kesintiye uğrayabilmesi de söz konusudur.

Şekil 26. Rönesans Turan Projesi (**Kaynak:** URL-15).

Kıyıda yapılacak bir başka proje de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tasarladığı ve İzmir'in doğayla birlikte daha uyumlu yaşamasını sağlamak için yaptığı çalışmaların sonucu 2030 yılı sıfır karbon hedefinde ve iklim krizi çalışmalarında rol oynayacak "Sürdürülebilirlik Merkezi (S-HUB)" projesidir. Kent için sürdürülebilirlik konusunda önemli projelerin üretilmesi ve sıfır emisyonlu bir çevreye geçişi hızlandırması beklenen bu merkezden üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve kentte yaşayan herkesin yararlanacağı düşünülmektedir. Bunun için de katılımcı bir yönetim anlayışı belirlenerek birçok kişinin söz hakkı tanındığı bir yarışma açılmıştır (URL-14).

Şekil 27. Turan S-HUB Projesi (**Kaynak:** URL-16).

Turan Mahallesi özelinde yapılan çalışmaların yavaş yavaş arttığı görülmektedir fakat bunlarda daha çok kıyı bölgesinde düşünülmektedir. Mahalleyi bir bütün halinde düşünen, mahalle içi ulaşım sorununa değinen, mahallenin iki yakasının birleşmesini kolaylaştıran, Atatürk Ormanı'nı ve tarihi dokusunu artırmayı amaçlayan bir çalışmaya araştırma boyunca rastlanılmamıştır. Bu alanlarda da çalışmalar öne çıkarılırsa mahallenin refah düzeyinin yükselmesi sağlanabilecektir.

Şekil 28. Yazar tarafından hazırlanmıştır.

BİTİRİRKEN

İzmir'in ilk yerleşim yeri ve günümüzün yeni kent merkezi olan Bayraklı İlçesi'nde yer alan Turan Mahallesi; yeri, konumu ve tarihi ile ön plana çıkması ve projelerde daha fazla yer edinmesi gerekirken, çok fazla göz önüne çıkmayan ve kendi içine kapanık bir mahalledir. Şu anda içinde bulunup vakit geçirilecek bir alan olarak kullanılmadığı için "yer" özelliği kazanamamış, bu nedenle de İZBAN ve Karşıyaka'ya bağlayan yolların olması sebebi ile içinden geçilip gidilen bir alan olarak işlev görmektedir. Alan üzerinde yapılan projelerin, stratejilerin, düzenlemelerin ve dönüşümlerin yetersiz kalması sonucu da atıl olarak görülmektedir. Özellikle araştırma sürecinde bu mahalle hakkında bilgiye zor bir şekilde ulaşılmış ve kısıtlı kaynaklardan bilgiler derlenmiştir. Bu da mahallenin çalışmalarda çok fazla yer edinmediğini göstermektedir. Araştırmada da bahsedildiği üzere tarihçesi, içerisinde bulunan ve kentsel belleğe katkıda bulunan unsurların varlığı, mahallenin konumu ve Karşıyaka-Bayraklı'yı birbirine bağlayan önemli yollara sahip olması, deniz ile ilişkisinin iyi olabilme potansiyelinin varlığı ve içerisinde büyük bir ormanın var olması Turan Mahallesi'nin aslında gelişim ve değişim için bir potansiyel barındırdığını göstermektedir.

Tarihi ve geçmişin izleri göz önünde bulundurulduğunda Turan Mahallesi'nin bu konuda olumlu özellikleri ön plana çıkmaktadır. Gerek İzmir'in kuruluşundan itibaren konumu sebebiyle rol oynaması gerek Levantenlerin bu bölgeye yerleşerek konutlarını ve iş yerlerini yapmasıyla kendine has bir tarihi barındırmaktadır. Özellikle içerisinde bulunan Atatürk Ormanı ve denize olan kıyısı ile de doğa ile bütünleşik bir yaşamı da kullanıcıya sunmaktadır. Ayrıca tarihi açıdan da birçok değere sahip olmasına rağmen ve günümüzde içerisinde bulunan yazlık köşklerin restorasyonu ve günlük hayata dahil edilmesi ile ilgili her ne kadar çalışmalar yapılsa da tarihi buluntular da bir o kadar korunamayarak izlerinin yavaş yavaş yok olduğu görülmektedir. Atatürk Ormanı'nın da içerisindeki askeri alanların varlığından dolayı günlük hayata dahil olamaması gibi sebeplerden Turan Mahallesi hem doğası ile hem de içerisinde bulunan tarihi izleri ile göz önüne çıkamamaktadır. Bir başka olumlu özelliği olan ve kentsel belleğini oluşturan Turan Yağ Fabrikasının yıkılması da yine Turan Mahallesi'nin İzmir içinde bilinirliğini de etkilemiştir. Geçmişte hem mahalle ile özdeşleşen hem de diğer bölgelerin mahalleyi tanımasına yol açan fabrikanın yıkılması ile günümüzde mahallenin kentsel bellekten silinmesine neden olmuştur. Mahallenin hem kentsel bellekteki yerini geri kazandırmak hem de sanayi bölgesi olmasından daha çok şu anda da ilan edilen turizm bölgesi olması hedefinin gerçekleştirilebilmesi açısından tarihi-doğal unsurların ön plana çıkarılması ve çalışmaların artırılması gerekmektedir. Özellikle deniz-orman bütünlüğünün sağlanması ile mahallenin kullanıcı özelinde rahatlatıcı ve dinlendirici bir bölge olarak nitelendirilmesine ve mahallenin iki bölge olarak kopukluğunun giderilmesine neden olabilecektir. Günümüzde yapılan projeler olan Rönesans Holding'in projesi ve S-HUB projesi, mahalle özelinde çalışmaların başladığının bir göstergesidir. Bu da Turan Mahallesi'nin yenilikçi ve günümüze ayak uydurmasını sağlamasına olanak tanır fakat bu projelerin de kıyı arazilerinde olmasından ve tarihi yapıların arasında olmasından dolayı

ön plana geçmesi gibi bir durumda Turan Mahallesi'nin geçmişinden tamamen kopmasına ve kentsel bellekte geçmişten bağımsız bir şekilde yer alabilmesine neden olabilmektedir. Projelerde geçmişe atıfta bulunan ögelerin yer alması bu durumun önüne geçerek geçmişin unutulmamasını sağlayabilecektir. Bunun içinde arazi içerisinde bulunan konutlara yapılan restorasyon çalışmaları olumlu bulunmaktadır.

Mahalle özelinde olumlu bir etkiye sahip fakat beraberinde olumsuzluğu getiren diğer bir özellik ise ulaşımdır. Geçmişten günümüze içinde bulunan Anadolu Caddesi'nin varlığı Turan Mahallesi'nin önemli bir konumda yer almasına neden olmaktadır ancak mahalle içinde ulaşımın yetersiz olduğu hem bulunan birkaç yazıda hem de muhtar ile görüşmelerde ortaya konulmaktadır. İçerisinden geçmekte olan Karşıyaka-Bayraklı yolu ve İZBAN'ın aslında mahalleyi ikiye böldüğü; üst kısım ve alt kısım arasında bağlantıyı kopardığı görülmüştür. Ali Rıza Aycan yazısında orada yaşayanların kullanabileceği bir toplu taşımanın da olmadığı ve kıyıda bulunan muhtarlığa inebilmek için bile ya taksi kullanılması ya da yürünmesi gerektiğini söylemiştir (Aycan, A. R. 2017 (1)). Geçmişte üst geçitin bulunmaması ile geçiş daha da zor olmuş ve üst geçitin yapılması ile bu geçiş bir nebze de olsa rahatlamıştır. Bir konu daha olan çıkmaz sokak meselesi de bu mahallenin bir başka olumsuz özelliğidir. Sonu eğlence mekanı ile kapanan sokak bir çıkmaz sokak niteliğinde olup ulaşımın kesilmesine ve mahallenin kendi içine kapanmasına neden olmaktadır. Bu konuda ulaşımın düzenlenerek yolların yeniden tasarlanması, ana yol üzerine üst geçit ve alt geçitler ile bağlantının sağlamlaştırılması, kıyı şeridine yapılan düzenlemeler ile kent genelinde kıyı bütünlüğünün sağlanması, mahalle içerisine bir ring hattı konularak mahallenin kendi içerisinde ulaşımının kolaylaştırılması gibi çözümler üretilebilecektir.

Sonuç olarak mahalle özelinde yapılan çalışma kapsamında İzmir'de yaşayanların bile çok fazla bilmediği, trenle, İZBAN'la ya da otobüsle içinden geçilen ve "Aaa evet öyle bir durak vardı sanırım." denilen ve Bayraklı gibi büyük ve gelişen bir ilçede ön plana çıkmadan içine kapanmış olan Turan Mahallesi'nin gün yüzüne çıkmayan özellikleri görülmektedir. Çalışma bu kadar olumsuz gibi görülen unsurların dışında içerisinde potansiyel barındırdığı ve yapılacak olan çalışmalar, projeler ve yarışmalar ile birlikte ne kadar gelişebileceği hakkında fikir verme niteliği taşımaktadır. İzmir Belediyesi'nin de ana fikri olan Turan Mahallesi'nin "Geçilen değil gelinen mahalle" olabileceği konusunda yol göstermeye çalışmaktadır.

TEŞEKKÜR

Bu araştırmanın her aşamasında desteklerini esirgemeyen ve bilgileri ile yol gösteren Prof. Dr. Rengin Zengel ve Prof. Dr. İlknur Türkseven Doğrusoy hocalarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

KAYNAKÇA

Aycan, A. R. (2017, 24 Ocak). "*Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (1). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Aycan, A. R. (2017, 30 Ocak). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (2). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Aycan, A. R. (2017, 8 Şubat). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (3). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Aycan, A. R. (2017, 20 Şubat). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (4). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Aycan, A. R. (2017, 10 Mart). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (5). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Aycan, A. R. (2017, 31 Mart). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (6),* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Baltazzi, A. (2009*). Bayraklı-Turan (Aya Triada) and environs,* Erişm Tarihi: 5 Mayıs 2023, http://www.levantineheritage.com/note63.htm (URL-2)

Braggiotti evi (Rönesans yalısı) restorasyon projesi-Bayraklı/İzmir (2023, 4 Mayıs). PakbenMimarlık&Restorasyon. http://www.pakben.com/portfolio-items/braggiotti-evi-ronesans -yalisi-restorasyon-projesi/ (URL-5)

Braggiotti Evi (Rönesans Yalısı)-Turan-Bayraklı (2023, 28 Mayıs). Erolsasmaz.com. https://www.erolsasmaz.com/?oku=1995 (URL-3)

Erdik, A. ve Kaplan, A. (2009). İzmir liman bölgesinde proje yarışmasından nazım imar planına dönüşüm sorunu. *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt 18;1-2, 49-58.

Eryeşil, O. ve Çıldır, Ç. (2020). *İzmir Levantenleri* (Broşür). https://www.apikam.org.tr/YuklenenDosyalar/Dokumanlar/İzmir%20Levantenleri%20Sergi%2 Kataloğu-TR.pdf

Karşıyaka üstünde İzmir'in ileri karakolları (2023, 4 Mayıs). *İzmir Kültür ve Turizm Dergisi.* https://www.izmirdergisi.com/tr/dergi-arsivi/57-33uncu-sayi/1475-karsiyaka-ustunde-izmir-inileri-karakollari (URL-1)

Manhattan'a 2.5. milyarlık proje (2022). *9 Eylül Gazetesi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023*,* https://www.dokuzeylul.com/manhattana-25-milyarlik-proje (URL-12)

Palmer, H. ve Manchester, C. (1912). Trading in the Levant. Centenary of C. Whittall &Co. Symrna. 1811-1911. *SALT Research.* https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/211385

Pekçalışkan, Ö. (2017). Next station "Turan Mahallesi". *İlkses Gazetesi*, Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2023, https://www.ilksesgazetesi.com/next-station-turan-mahallesi (URL-9)

Rönesans Bayraklı'da Turan karma projesi başlıyor! (2014). *SteelRadar,* Erişim Tarihi: 4 Mayıs 2023, https://www.steelradar.com/ronesans-bayrakli-da-turan-karma-projesine-basliyor-24951/ (URL-13)

Sabuktay, A. ve Sabuktay, A. (2012). İzmirlilerin denizle ilişkisini güçlendirme projesi tasarım stratejisi raporu. İzmir Büyükşehir Belediyesi. https://melesyarisma.izmir.bel.tr/CKYuklenen/2 7.pdf

Saime Sultan yalısı (4 Mayıs 2023). *Düğün.com*. https://dugun.com/tarihi-mekanlar/izmir/saime sultanyalisi#:~:text=Şu%20anda%20da%20Saime%20Sultan,torunları%20ve%20torunlarının% 0çocukları%20himayesindedir (URL-4)

Turan, Bayraklı (5 Mayıs 2023). Wikipedia. https://tr.wikipedia.org/wiki/Turan, Bayraklı (URL-6)

Turan, İzmir'in yeni Kordon'u olacak (2020). *Gazeteduvar.* Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2023, https://www.gazeteduvar.com.tr/gundem/2019/10/04/turan-izmirin-yeni-kordonu-olacak (URL 11)

Turan köprü altı renklendi ve otopark oldu (2016). *İzgazete.* Erişim Tarihi: 5 Mayıs 2023, https://www.izgazete.net/turan-kopru-alti-renklendi-ve-otopark-oldu (URL-10)

Turan Mahallesi Nüfusu Bayraklı İzmir (29 Mayıs 2023). Türkiye Nüfusu İl İlçe Mahalle Köy Nüfusları. https://www.nufusune.com/41136-izmir-bayrakli-turan-mahallesi-nufusu (URL-7)

1916'dan Bugüne Dönüm Noktaları (28 Mayıs 2023). *Turyağ*. https://www.turyag.com.tr/hakkimizda/ (URL-8)

Türkiye'nin ilk sürdürülebilirlik merkezi için çalışmalar başladı (2022). *İzmir Büyükşehir Belediyesi.* Erişim Tarihi: 6 Mayıs 2023, https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/turkiye-nin-ilk surdurulebilirlik-merkezi-icin-calismalar-basladi/47296/156 (URL-14)

GÖRSEL KAYNAKÇASI

Şekil-1: Taşkıran, H. K. (2016). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kartpostal ve Fotokartlarda Bayraklı-2*. Kent Stratejileri Merkezi. https://kentstratejileri.com/tag/bayrakli/page/2/

Şekil-2:https://www.facebook.com/photo/?fbid=3298201513824283&set=g.332734847448867 (URL-1)

Şekil-3: https://tr.pinterest.com/pin/564146290817541439/ (URL-2)

Şekil-4: Taşkıran, H. K. (2016). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kartpostal ve Fotokartlarda Bayraklı-2.* Kent Stratejileri Merkezi. https://kentstratejileri.com/tag/bayrakli/page/2/

Şekil-5: Taşkıran, H. K. (2016). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e kartpostal ve Fotokartlarda Bayraklı-2.* Kent Stratejileri Merkezi. https://kentstratejileri.com/tag/bayrakli/page/2/

Şekil-6: https://www.facebook.com/100064733616885/posts/pfbid0xgjtHsdm471g4oif4ViwR3uzXoSjfTqQyk82dixVvdV38qvWNaYQpg1Z8sjkz65sl/?mibextid=cr9u03 (URL-3)

Şekil-7: Aycan, A. R. (2017, 10 Mart). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (5). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Şekil-8: http://www.pakben.com/portfolio-items/braggiotti-evi-ronesans-yalisi-restorasyon-projesi/ (URL-4)

Şekil-9: https://www.yummyadvisor.com/tr-tr-Izmir-bth2244e/ginarb-Saime-Sultan-Yalisi/ (URL-5)

Şekil-10: Aycan, A. R. (2017, 10 Mart). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (5). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Şekil-11: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil-12: https://www.facebook.com/herzamanizmirli/photos/a.137533429741493/1246943388800486/?type=3&mibextid=cr9u03 (URL-7)

Şekil-13:https://tr-tr.facebook.com/photo/?fbid=9306026279439374&set=g.1708798419390384 (URL-8)

Şekil-14:https://tr-tr.facebook.com/photo/?fbid=9306025839439418&set=g.1708798419390384 (URL-9)

Şekil-15:https://tr-tr.facebook.com/photo/?fbid=9306026062772729&set=g.1708798419390384 (URL-10),

Şekil-16: Aycan, A. R. (2017, 24 Ocak). "*Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (1). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Şekil-17:https://tr.foursquare.com/v/atatürk-ormanı/4e47c6d0b0fb93df271af80f (URL-11)

Şekil-18: Aycan, A. R. (2017, 20 Şubat). *"Meş'um" geleceğini bekleyen bir mahalle: Turan (4). Kent Stratejileri Merkezi,* Erişim Tarihi: 3 Mayıs 2023, https://kentstratejileri.com/tag/turan/

Şekil-19: https://www.facebook.com/herzamanizmirli/photos/a.137533429741493/580827632078735/?type=3&locale=tr_TR (URL-12)

Şekil-20: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil-21:https://www.izgazete.net/turan-kopru-alti-renklendi-ve-otopark-oldu (URL-13)

Şekil-22: Yazar tarafından hazırlanmıştır.

Şekil-23: https://www.egedesonsoz.com/haber/Bakanlik-planlari-onayladi-Izmirdeniz-projesine vize/1072133 (URL-14)

Şekil-24, Şekil-25: Erdik, A. ve Kaplan, A. (2009). İzmir liman bölgesinde proje yarışmasından nazım imar planına dönüşüm sorunu. *Ege Coğrafya Dergisi*, Cilt 18;1-2, 49-58.

Şekil-26: http://www.tabanlioglu.com/project/ronesans-turan/ (URL-15)

Şekil-27: https://www.arkitera.com/yarisma/izmir-surdurulebilirlik-merkezi-s-hub-mimari-proje-yarismasi/ (URL1-6)

Şekil-28: Yazar tarafından hazırlanmıştır.